

TANTÁRGYI ADATLAP

Az órai megfigyelés módszerei

BMEGT51STK5028-00

I. TANTÁRGYLEÍRÁS

1. ALAPADATOK

Tantárgy neve

Az órai megfigyelés módszerei

Azonosító

BMEGT51STK5028-00

A tantárgy jellege

kontektórás tanegység

Kurzustípusok és óraszámok

<i>Típus</i>	<i>óraszám</i>
Előadás	8
Gyakorlat	0
Laboratórium	0

Tanulmányi

teljesítményértékelés
(minőségértékelés)

típusa

vizsga
érdemjegy

Kreditszám

5

Tantárgyfelelős

<i>Neve</i>	<i>Beosztása</i>	<i>Email címe</i>

Kattein-Pornói Rita	egyetemi adjunktus	kattein-pornoi.rita@gtk.bme.hu

Tantárgyat gondozó oktatási szervezeti egység

Műszaki Pedagógia Tanszék

A tantárgy weblapja

=

A tantárgy oktatásának nyelve

magyar HU

A tantárgy tantervi szerepe, ajánlott féléve

Szak: **Mentorpedagógus szak**

Tantárgy szerepe: **Szakirányon kötelező**

Ajánlott félév: **2**

Közvetlen előkövetelmények

Erős Erős/Strong -

Gyenge Gyenge/ Weak -

Párhuzamos Párhuzamos/ Parallel -

Kizáró feltételek Kizáró/ Exclusive -

A tantárgyleírás érvényessége

Jóváhagyta a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Kari Tanácsa (2025.06.25.) az 580466/11/2025iktatószámmon hozott határozatával, amely érvényes 2025.06.25-től.

2. CÉLKITŰZÉSEK ÉS TANULÁSI EREDMÉNYEK

Célkitűzések

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék és elsajátítsák az órai megfigyelés korszerű, célirányos és reflektív módszereit, valamint képessé váljanak azok szakszerű alkalmazására a mentorálási folyamat során. A kurzus során a résztvevők betekintést nyernek az óralátogatás mint szakmai fejlesztő eszköz elméleti és gyakorlati aspektusaiba. Megismerik a megfigyelési szempontok kialakításának elveit, a strukturált és nyílt megfigyelés közötti különbségeket, valamint az adatgyűjtés és -feldolgozás lehetséges formáit. A hallgatók képessé válnak tudatos megfigyelési jegyzeteket készíteni, azokat értelmezni és visszacsatolás céljára felhasználni. Kiemelt cél a bizalmon alapuló szakmai párbeszéd elősegítése, amelyben a megfigyelés nem értékelő, hanem fejlesztő eszközként működik. A tantárgy hozzájárul a mentorpedagógusi kompetenciák elmélyítéséhez, különös tekintettel a támogatott visszajelzés, az együttműködés és a reflektív gyakorlat fejlesztésére.

Tanulmányi eredmények

Tudás

1. ismeri a portfólióval kapcsolatos hagyományos és online rendszereket, dokumentumokat.
2. Ismeri a kompetenciafejlesztés elméletét és módszertanát.
3. Ismeri a pedagógusképzés és pedagógus-továbbképzés rendszerét, követelményeit.
4. Tisztában van a pedagógusi gyakorlatot meghatározó nézetek szerepével, ismeri alakításuk lehetőségeit.
5. Ismeri a pedagóguspálya választásának, elhagyásának és a pályán maradásnak soktényezős hátterét.
6. Ismeri a pedagógusjelöltekkel, pályakezdőkkel való foglalkozás és a felnőttképzés specifikumait, a tanácsadás szakmai követelményeit és etikai elvárásait.
7. Ismeri a reflektív gondolkodás, a szakmai elemzés fejlesztésének módszereit, technikáit.
8. Ismeri az intézmények szervezeti működésének sajátosságait, a szervezeti jellemzők hatását a pedagógusok munkájára.
9. Ismeri a pedagógusok munkájához kapcsolódó legújabb kutatási és fejlesztési eredményeket.
10. Széles körű szakmai tájékozottsággal rendelkezik, ismeri a szakterületéhez kapcsolódó szakirodalmi forrásokat, a szakirodalmi folyóiratokat, alternatív pedagógiai lehetőségeket.

Képesség

1. Képes a pedagógusi kompetenciák és kompetenciafejlesztő módszertani kultúra magas szintű és tudatos alkalmazására.
2. Képes a gyakornok tanórai és tanórán kívüli tapasztalatszerzésének irányítására.
3. Képes a gyakornok munkájának nyomon követésére, fejlesztő értékelésére.
4. Képes a gyakornok szakmai szocializációjának támogatására, segítésére.
5. Képes az önbizalom, az önhatékonyság alakítására.
6. Képes az adott szakterületen a korszerű, jó gyakorlat bemutatására.
7. Képes a pedagógiai problémák, konfliktushelyzetek kezelésére.
8. Képes minta és segítségnyújtására a pedagógiai szituációk és folyamatok tervezésében, megvalósításában, elemző értékelésében.
9. Képes a gyakornok önálló elképzeléseinek támogatására, szakszerű elemzésére és a megvalósítás reális értékelésére.
10. Képes segíteni a gyakornokot abban, hogy megtalálja a személyiségéhez illeszkedő saját szakmai fejlődési útját.
11. Képes a mentorálás szempontjából hatékony, kreatív válaszokat keresni/találni a különböző kontextusban felmerülő pedagógiai problémákra.
12. Képes a szabályozók, tények, helyzetek elemzésére és értékelésére támaszkodva a gyakornok teljesítményét (eredményeit) meghatározni, illetve ezek eléréséhez tevékenységet, tartalmat, eszközt, módszert választani vagy fejleszteni, adaptálni.
13. Képes a mentorálási folyamatokat a mentorálttal együttműködve megtervezni, meg-szervezni és értékelni.
14. Képes a pedagógiai nézetrendszer és gyakorlat változását, tökéletesítését támogató, bátorító mentorálási környezet kialakítására.
15. A mentorálást tanulási helyzetnek tekinti, kihasználja az egymástól való tanulás lehetőségeit.
16. Képes fejleszteni a pályakezdők reflektív gondolkodását,
17. Képes a pályakezdő kompetenciáit felmérni, ezen alapuló fejlődését megtervezni és megfelelő módszertani kultúrával támogatni.
18. Képes a gyakornok szakmai kompetenciáit és fejlődését szakmailag megalapozottan, a fejlődést támogatóan értékelni.
19. Képes hatékony szakmai együttműködésre, egyenrangú kommunikációra, konstruktív problémamegoldásra pályakezdőkkel és kollégákkal is.

Attitűd

1. Attitűdje elfogadó, támogató, türelmes.
2. Hitelessége saját pedagógusi gyakorlatában és munkatapasztalatában gyökerezik.
3. Felelősséget érez gyakornoka/tanárjelöltje folyamatos szakmai fejlődéséért.
4. Igényli és elfogadja gyakornoka/tanárjelöltje visszajelzéseit, és felhasználja azokat folyamatos önfejlesztése érdekében.
5. Fontosnak tartja a folyamatos önreflexiót a saját mentortanári fejlődése érdekében.
6. Figyelemmel kíséri a mentori, támogató szereppel és a támogatás módszertanával kapcsolatos szakirodalmat, gyakorlati fejlesztéseket, és ezen a területen is folyamatosan képi magát.

Önállóság és felelősség

1. Döntéseiben szakmai önreflexióra és önkorrekcióra képes.
2. Együttműködés és felelősségvállalás jellemzi szakmájával, szakterületével, illetve azok képviselőivel kapcsolatban.

Oktatásmódszertan

A tantárgy oktatása gyakorlatorientált, reflektív pedagógiai megközelítésre épül. Az elméleti ismeretek feldolgozása előadások, szakirodalmi

szemelvények közös elemzése és vizuális példák segítségével történik, míg a gyakorlati készségek fejlesztése szituációs gyakorlatokkal, megfigyelési jegyzetek készítésével és közös értelmezésével valósul meg. A hallgatók valós vagy videóra rögzített tanórák megfigyelésén keresztül gyakorolják a különböző megfigyelési technikákat. A tanulási folyamatot páros és kiscsoportos munka, irányított reflexió és strukturált visszajelzési gyakorlatok kísérik. A tantárgy során kiemelt figyelmet kap a megfigyelő szerep tudatosítása, az objektív és fejlesztő szemlélet érvényesítése, valamint a mentorált irányába történő visszacsatolás stílusának és hatásának megértése.

Tanulástámogató anyagok

- M. Nádasi, M. (Ed.) (2010-11). A mentorfelkészítés rendszere, próbája, a mentorképzés szakterületi előkészítése, I–III. kötet. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Sallai, É.(2015). A mentori tevékenységek tapasztalatai. In Sallai, É. (Ed.). A pedagógusok gyakornoki rendszerének fejlesztése és értékelése. Budapest: Oktatási Hivatal.
- Kőpatakiné Mészáros Mária – Mayer József (2009): Bevezetés a mentorálás módszertanába.<https://ofi.oh.gov.hu/bevezetes-mentoralas-modszertanaba>
- Falus Iván - Szűcs Ida (2022): A didaktika kézikönyve. Akadémiai kiadó. Budapest
- Lengyel Zsuzsa, Szekeresné Nádudvary Ildikó(2024): 101 jógyakorlat mentortanároknak. ELTE Kiadó, Budapest.

II. TANTÁRGYKÖVETELMÉNYEK

A TANULMÁNYI TELJESÍTMÉNY ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Általános szabályok

A 2.1 és 2.2. pontban megfogalmazott célok és tanulási eredmények elérése a gyakorlatokon tanúsított aktív részvétel (részteljesítmény értékelés).

Teljesítményértékelési módszerek

A tantárgy teljesítményértékelése írásbeli vizsgán alapul, amely során a hallgatóknak számot kell adniuk az órai megfigyelés elméleti alapjairól, módszertani lehetőségeiről, valamint a megfigyelés és visszajelzés pedagógiai szerepéről. A vizsga kérdései között szerepelnek fogalommagyarázatok, módszertani összehasonlítások, valamint pedagógiai szituációk értelmezése megfigyelési szempontok mentén. A vizsga célja annak ellenőrzése, hogy a hallgató képes-e a különböző megfigyelési technikák közötti tudatos választásra, és értelmezni tudja azok alkalmazási lehetőségeit a mentorálás kontextusában. Az értékelés során hangsúlyos szempont az elméleti tájékozottság, a szakmai nyelvhasználat, a módszertani gondolkodás, valamint a megfigyelés fejlesztő célú megközelítése. A tantárgy nem tartalmaz évközi osztályozott feladatot, de az előadásokon való aktív részvétel ajánlott a sikeres vizsgateljesítés érdekében.

Szorgalmi időszakban végzett teljesítményértékelések részaránya a minősítésben

- Órai aktivitás: 60
- Vizsgára való felkészülés: 40

Vizsgaelemek részaránya a minősítésben

- Vizsga: 40

Az aláírás megszerzésének feltétele, az aláírás érvényessége

Az órán való részvétel és a vizsga sikeres teljesítése.

Érdemjegy-megállapítás

Jeles	95
Jeles	90-95%
Jó	85-89%
Közepes	80-84%
Elégséges	51-79%
Elégtelen	50% alatt

Javítás és pótlás

Az aktív részvétel jellegéből adódóan nem pótolható, nem javítható.

A tantárgy elvégzéséhez szükséges tanulmányi munka

részvétel kontaktórákon	8
felkészülés a vizsgára	82
Folyamatos Önreflexió készítése	60

A tantárgykövetelmények jóváhagyása és érvényessége

A Kari Hallgatói Képviselőtestület véleményezése után jóváhagyta dr. Lógó Emma oktatási dékánhelyettes 2025.06.02-án. Érvényes 2025.06.02-től.

III. RÉSZLETES TANTÁRGYTEMATIKA

TEMATIKAI EGYSÉGEK ÉS TOVÁBBI RÉSZLETEK

A félévben sorra vett témák

1. óra: Miért figyelünk meg? – Az órai megfigyelés célja és típusai • Megfigyelés mint támogatás, nem ellenőrzés • Formális és informális megfigyelés • A 21. századi tanulási környezetek jellemzői Gyakorlat: Intézménytípusonként célzott megfigyelési situációk azonosítása (pl. óvodai játéksituáció, alsós olvasásóra, középiskolai projektóra) 2. óra: Megfigyelési módszerek és eszközök – elmélettől a gyakorlatig • Szisztematikus megfigyelés: szempontsorok, naplók, digitális eszközök • Tanulói viselkedés, tanulásszervezés, pedagógusi kommunikáció • Megfigyelés célzott fókuszpontokkal (pl. differenciálás, tanulói aktivitás) Gyakorlat: Háromféle megfigyelési sablon összeállítása különböző intézménytípusokhoz (óvoda, általános iskola, középiskola) 3. óra: Óvodai nevelés megfigyelése – játék, kapcsolat, tanulási helyzetek • Játék, egyéni differenciálás, érzelmi biztonság • A pedagógus gyermekekkel való kapcsolódása • Tanulási szándék és spontán helyzetek elemzése Gyakorlat: Megfigyelési jegyzet készítése és megbeszélés 4. óra: Általános iskolai megfigyelés – tanítási stratégiák és tanulói reakciók • Alsó és felső tagozatos különbségek: figyelem, motiváció, tanulási stílus • Frontális, csoportos és egyéni tanulásszervezés megfigyelése • Tanári kérdezőtechnika, tanulói válaszok minősége Gyakorlat: Tanóra megfigyelése – előre megadott szempontsor szerint, majd közös kiértékelés 5. óra: Középiskolai megfigyelés – önállóság, kritikus gondolkodás, tanári attitűd • Projektalapú tanulás, vitakultúra, együttműködés • Digitális eszközhasználat és tanórai interakció • A tanár, mint facilitátor megfigyelése Gyakorlat: Középiskolai tanórarészlet elemzése három fókuszpont mentén: tanár – tanuló – tanulásszervezés 6. óra: A visszajelzés mint a megfigyelés értelme • A visszajelzés típusa: leíró, értelmező, fejlesztő • A tanári énkép és a visszajelzés hatása • „Sandwich” technika, coaching típusú kérdés Gyakorlat: Egy megfigyelési jegyzőkönyv alapján fejlesztő visszajelzés megfogalmazása különböző situációkra (óvoda – alsó tagozat – középiskola) 7. óra: Az órai megfigyelés etikai és gyakorlati dilemmái • Objektivitás és elfogulatlanság • Intézményi kultúra, kollégákhoz való viszony • A mentor felelőssége és határai Gyakorlat: Etikai esetek feldolgozása: „Hogyan jelezzen a mentor, ha a megfigyelt pedagógiai helyzet problémás?” 8. óra: Záró gyakorlati situáció – megfigyelés tervezése és értékelése • Egyéni vagy csoportos megfigyelési terv készítése • Megfigyelési jegyzet, reflexió és visszacsatolás kidolgozása • Megosztás és közös értékelés Gyakorlat: A résztvevők egy kiválasztott szint (óvoda, általános iskola vagy középiskola) alapján megfigyelési és visszajelzési tervet készítenek – prezentációval

További oktatók

Kattein-Pornói Rita egyetemi adjunktus kattein-pornoi.rita@gtk.bme.hu

A tantárgykövetelmények jóváhagyása és érvényessége

A Tantárgyi adatlap I. és II. részén túli III. részét az érintett szak(ok) szakfelelőse(i)vel való egyeztetés alapján az 1.8. pontban megjelölt Műszaki Pedagógia Tanszék vezetője hagyja jóvá.